

BESZÉLGETÉS A JUGOSZLÁVIAI TÖRTÉNEŠZKÉPZÉSRŐL

/Riportunkat 1986 októberében készítettük Pál Tiborral, az Újvidéki Egyetem történelem szakos hallgatójával./

- Elöljáróban arra kérlek, hogy szólj néhány szót általában a jugoszláviai felsőfokú intézményekben folyó történelem oktatásról.

- Jelenleg Jugoszlávia tíz egyetemén folyik történelem szakos képzés. Természetesen a három legnagyobb egyetemen: Belgrádban, Zágrábban és Ljubljánában, továbbá Zadarban, Szarajevóban, Pristinában, Szkopjében, Újvidéken és a nemrég megnyílt Maribor-i bölcsész karon. A képzés mindenütt öt éves és egyszakos. Újvidéken a harmadik év befejezte után lehet választani, hogy a tanári oklevél mellé marxizmus /társadalmi-gazdasági ismeretekkel foglalkozó tantárgy a jugoszláv iskola-rendszer felsőbb osztályaiban/ tanítására jogosító diplomát avagy levéltárosi, muzeológusi, kutatói képzettséget szerezzen valaki. De például Zágrábban már az első évtől különválasztották a tanár és a tudományos kutató képzést.

A különböző egyetemek között nemcsak az adott területet érintő nemzeti történelem oktatásának arányaiban, hanem a tantárgyakban és a vizsgákban is különbségek vannak. Pl. míg Újvidéken a szociológia, a politikai gazdaságtan és az öngazgatás /ez utóbbi tantárgy Jugoszlávia társadalmi berendezkedésével foglalkozik/ egy-egy éves tárgy külön-külön vizsgákkal, addig mindent egyetlen tantárgy keretében tanulják, egy vizsgával Belgrád-

ban és Szarajevóban.

- Egyetemeken milyen az érdeklődés a történelem szak iránt, hogyan folynak a felvételik?

- Az utóbbi időben úgy tűnik, hogy csökkent az érdeklődés. Amikor 1981-ben felvételiztem, kétszeres volt a túljelentkezés. Akkoriban még azok, akik humán jellegű osztályban fejezték be a 12.-et, fölvételi nélkül, tanulmányi eredményeik alapján rangsorolva kerültek be az egyetemre. 1984-től mindenkinek kell történelemből felvételiznie. A mi évfolyamunkon történelem szakon hetvenen kezdtünk. A harmadik év elejére negyvenen maradtunk, a negyedik év végének vizsgáit pedig már csak huszonketten teljesítettük. Nálunk sokkal nagyobb a szelekció, mint Magyarországon.

- Milyen tantárgyakat tanultok, milyen óraszámban?

- Az ötéves képzésből egy év, az ötödik, kizárólag a diplomamunka /szakdolgozat/ elkészítésére van szánva. Az első három évben hetente 25-30 órában volt. Negyedikre ez lecsökkent heti 11 órára. Az előadásokon illetve a gyakorlatokon való részvétel általában az adott oktatótól függ. Az órák kb 70 %-a szakmai tárgy. Két évig kötelező valamilyen idegen nyelvet és honvédelmet tanulni. Ehhez jönnek az ideológiai tárgyak és a pedagógia, pszichológia. Tanítanunk a negyedik évben kell nyolc óra hospitálás után négy órát. A vizsgarend annyiban mindenképpen különbözik a magyarországitól, hogy az átlagos 4-5 vizsgából kettőt át lehet vinni a következő tanévre, de természetesen egy éven belül ezeket is le kell tenni. Első évben régészetet, történeti segédtudományokat, választhatóan görög vagy latin nyelvet tanulunk, mint szakmai tantárgyakat. Második évben az ókort, általános középkort

/középkori egyetemes történet/ és Jugoszlávia népeinek középkori történetét tanulmányozzuk. Az ókorról pl. heti négy órában foglalkozunk. Ebből 3 óra előadás, 1 pedig gyakorlat. Ez épp úgy, mint az általános újkor /világtörténet 1494-től 1945-ig/ három szemeszteres, de ezt az utóbbit heti 6 órában tanuljuk. Ez a következőképpen van felosztva: 2 óra általános történet, 2 óra munkásmozgalom történet és 2 óra gyakorlat. Ezen túl minden szaktárgyban a harmadik szemeszter után egy speciális kurzus következik, ahol egy-egy, a tárgyhoz kapcsolódó résztemában mélyedünk el. A negyedik év végéig két kisebb dolgozatot kell elkészíteni, egyet hazai, egyet pedig egyetemes történelemből. Ezeknek 20-30 oldal a terjedelmük, a szakdolgozatnak pedig minimum 50 oldalnyinak kell lennie.

- Hogyan készültök a vizsgákra, milyen jegyzeteitek vannak?

- Elsősorban az előadásokon jegyzeteltekre támaszkodunk. Néhány tanár előadásait kiadják, de nincs egységes jegyzet-sorozatunk. A felkészülést az is nehezíti, hogy a jugoszláviai népek története nincs egységesen, részletesen megírva. Nekem a kétnyelvűségből adódóan előnyeim vannak, használhatom a magyar nyelvű szakirodalmat is.

- Hányan tanulnak magyarok az Újvidéki Egyetemen történelmet és mennyiben tér el a helyzetetek a többiekétől?

- Az én évfolyamomon az első évben 11 magyar anyanyelvű hallgató kezdte el tanulmányait. Az utánunk következő évfolyamokban már kevesebben vannak. Magyarul felvételiztünk és azokból a tantárgyakból, ahol magyarul tudó oktatót tudtak biztosítani, anyanyelvünkön folytak az órák. Ehhez minimum 10 főre

van szükség. Így hallgattuk pl. az általános középkort. De mivel a vizsgáztató nem tudott magyarul, miután kihúztuk a kérdéseket írásban válaszoltunk magyarul. Majd válaszainkat lefordították és erre kaptunk jegyeket. Az oktatáson belül István és Mátyás királlyal, Rákócziival, a Zrínyiekkel, Frangepánokkal, 1848-cal, a kiegyezéssel és Trianonnal is foglalkozunk, ahol természetesen a magyar szakirodalmat fel tudjuk használni. Sajnos nagyon kevés a szerb-horvát nyelvű magyar történeti munka illetve Magyarország történet. Bár hallottam, hogy a vékonyka Unger-Szabolcs-féle Magyarország történetet lefordították, de még nem láttam. Az egyetemi és a tartományi könyvtárban a magyar szakirodalom java és minden jelentősebb folyóirat könnyen elérhető. Mivel Magyarországra is könnyen eljuthatunk, a szakirodalom beszerzése, az esetleges kutatás sem nehéz. Újvidéken a történeti intézetben három magyar oktató dolgozik. Csehák Kálmán, aki nemzetközi munkásmozgalom történettel, Mészáros Sándor a királyi Jugoszlávia munkásmozgalmával, Rokai Péter pedig középkori egyetemes történelemmel foglalkozik. Talán jellemző lehet az is, hogy amikor az általános újkor történetéből vizsgáztam, a bizottságtól öt kérdést kaptam, amiből három konkrétan Magyarország történetével foglalkozott. Természetesen ilyesmit csak magyar anyanyelvűtől várhatnak el, de a tételsorban Rákóczi, Zrínyi, 1848 és a kiegyezés mindenki számára kötelezően szerepel. Figyelemreméltó, hogy a magyar diákok általában a világtörténet keretén belül magyar történeti témákból készítik a szakdolgozatukat. Én Kossuth Duna-konföderációs tervéről készítettem a diplomamunkámat. A tanárok az ilyen jellegű szakdolgozatokat maximálisan támogatják, hisz ezeken keresztül - mivel többségük

nem tud magyarul - bepillantást kaphatnak a magyar szakirodalomba.

- Milyen tudományos tevékenység folyik a hallgatók körében?

- Én csak a történelmet tanulók munkájáról tudok beszámolni. Kb. 10 éve minden évben megrendezik a jugoszláviai felsőoktatási intézményekben történelmet oktató intézetek találkozóját. Ezen valamennyi történelmet oktató egyetemről részt vesznek tanárok és diákok. Míg az oktató az intézmények közötti együttműködést vitatják meg, addig a diákok egy-egy közös témát dolgoznak fel. Tavaly pl. Szarajevóban az 1908-as annexiók válság visszhangja volt a téma, amit mindenki a saját területén vizsgált meg. Az idén az első jugoszláv alkotmányról /1946/ lesz szó.

- Végzetül azt szeretném megkérdezni, hogy milyenek az elhelyezkedési lehetőségek?

- Tudtommal jelenleg nincs állás nélküli történelem tanár Újvidéken. Az elhelyezkedés nálunk is pályázati rendszerrel, hirdetés alapján folyik. A kétnyelvűség előnye azon túl, hogy magyar és szerb-horvát iskolában egyaránt taníthatók az, hogy helytörténettel és a Vajdaság történetével is mélyebben foglalkozhatók. Amire az 1990-ig elkészítendő Vajdaság-történeti monográfia kapcsán a lehetőségek adóttak.

- Köszönöm a beszélgetést.

BÁRDI NÁNDOR